

Oproep: verzoek tot steun moties op gebied van voedselsoevereiniteit en klimaatrechtvaardigheid

In oktober stuurde ik aan u als lid van de Commissies ELI, IenM en/of BuZa een aantal voorstellen voor een rechtvaardiger handels-, landbouw-, klimaat- en energiebeleid. Dat deed ik namens – inmiddels – 248 burgers en 38 maatschappelijke organisaties en bedrijven (de namen worden vermeld onderaan dit document). Zie voor de brief van 31 oktober aan u en alle voorstellen: www.guusgeurts.nl/hongerklimaat Zoals u weet zetten een aantal mensen deze voorstellen kracht bij via 24-uurs vastenacties, zo vasten er 28 mensen op 16 oktober, en kleinere aantallen op 1, 20 en 24 november. Zelf ben ik vanaf 1 november een 40-daagse vastenactie gestart die uiteindelijk is uitgebreid tot een hongerstaking. Op doktersadvies heb ik deze actie gisteren 14 december beëindigd. Mijn lichaamsgewicht was afgenomen van 79 naar 61 kg, en ik zat daarbij ver onder de kritische grens van 18% lichaamsverlies.

Deze acties werden georganiseerd uit solidariteit met de slachtoffers van mensenrechtenschendingen als gevolg van het huidige beleid. Wij deden deze voorstellen met het oog op de urgentie van de ‘vergeten’ voedsel-, klimaat- en energiecrisis. We vroegen vooral u aandacht hiervoor met het oog op de VN-klimaatop in Durban Zuid-Afrika en de ministeriële WTO-top in Genève van 15 t/m 17 december. Ook de onderhandelingen over het GLB t/m 2020 zijn momenteel in volle gang.

Moties

Tijdens de Algemene Overleggen - die voor genoemde toppen werden gehouden - en de begrotingsbehandelingen werden verschillende moties ingediend, of zullen nog worden ingediend die (deels) overeenkomen met onze voorstellen. We benaderen u nu met het oog op vier moties, twee uit de begroting landbouw (stemming 20 december) en twee nog in te dienen moties binnen het VAO Landbouw in ontwikkelingslanden (indienen waarschijnlijk 20 december, stemming waarschijnlijk 22 december). Wij benaderen u nu nogmaals om u vriendelijk te verzoeken als partij in te stemmen met deze moties. We zullen nu behandelen om welke redenen.

Begroting Landbouw en Natuur, stemming dinsdag 20 december:

- 111.** - verzoekt de regering, Nederlandse bedrijven, beleggingsfondsen en pensioenfondsen die zich schuldig maken aan "landgrabbing" in ontwikkelingslanden, hierop aan te spreken en ten minste uit te sluiten van handelsmissies en overheidssubsidies;
- verzoekt de regering, te ijveren voor een Europees verbod op "landgrabbing" voor Europese bedrijven, beleggingsfondsen en pensioenfondsen.

Bleker: Staatssecretaris Bleker beschouwt het eerste verzoek in de motie ‘als ondersteuning van beleid. Nederlandse participanten en bedrijven, kunnen slechts met de overheid zaken blijven doen, voor zover zij dat doen, als zij zich van "landgrabbing"-activiteiten onthouden.’ Het tweede verzoek in de motie kan niet. Het is niet mogelijk om dat te doen.’

Reactie: Natuurlijk kan dhr. Bleker in Europa wel pleiten voor een verbod op landaankopen door Europese bedrijven. Er is geen verdrag dat zegt dat de EU dit niet mag opleggen aan haar bedrijven. Hopelijk kiezen dus voldoende politieke partijen er wel voor deze motie te steunen.

- 112.** - verzoekt de regering, een onderzoek te starten waarin de situatie voor en na afsluiting van vrijhandelsverdragen wordt bestudeerd betreffende landrechten van met name kleinere boeren en inheemse bevolking en betreffende de mate van zelfvoorzienendheid in voedsel (netto-importeur dan wel exporteur);
- verzoekt de regering tevens, te onderzoeken in hoeverre normverlagingen betreffende sociale wetgeving, milieuwetgeving en landrechtenwetgeving in de context van deze verdragen worden verzocht van Europese dan wel Nederlandse zijde.

Bleker: ‘acht een onderzoek niet noodzakelijk omdat ik geen signalen heb dat er vrijhandelsakkoorden met dergelijke nadelige gevolgen zijn. In de vrijhandelsakkoorden worden staande afspraken bevestigd. Daarin wordt altijd opgenomen dat handel niet tot verlaging van standaarden mag leiden. De akkoorden bieden juist ruimte om duurzaamheid ook in het kader van handel te bespreken. Voorts grijpt deze motie te zeer in in de soevereiniteit van landen zelf.’

Reactie: Dhr. Bleker heeft dus geen signalen dat er negatieve gevolgen zijn voor de voedselzekerheid en de landrechten van inheemse volkeren en kleine boeren. Hier is tegenin te brengen dat er reeds vele onderzoeken zijn gedaan naar – en getuigenissen gedaan over deze negatieve gevolgen van vrijhandelsverdragen. Deze zijn ook uit te leggen als het schenden van de mensenrechten op voedsel en levensonderhoud. De volgende onderzoeken en verklaringen bewijzen dit wel, en maken ook duidelijk dat verwijzingen naar mensenrechten in vrijhandelsverdragen vaak niet meer betekenen dan lippendienst¹:

- **Over de negatieve gevolgen van bilaterale – en regionale vrijhandelsverdragen voor boeren in ontwikkelingslanden, in het algemeen:** *Global Europe – The tyranny of "free trade ", the European way*, Friends of the Earth International, december 2008, pagina 4-7 zie: <http://www.foei.org/en/resources/publications/pdfs/2008/global-europe-the-tyranny-of-free-trade-theeuropean-way>
- **De gevolgen van het regionale vrijhandelsverdrag met de EU voor Honduras:**
In Honduras concurreren nieuwe plantages voor suikerriet voor de export direct met de voedselproductie. De kleine boeren die maïs, bonen, rijst en groente telen, en hun vee houden verliezen de strijd, omdat ze geen formele landrechten hebben. Daarnaast wachten 300.000 landloze boerengezinnen op grond via landhervormingsprogramma's. De kans dat ze dit ooit krijgen wordt alleen maar kleiner door verschoven prioriteiten. Het zijn de grootgrondbezitters die profiteren van grotere markttoegang tot de EU en niet de kleine boeren. De voedselhygiëne-eisen die de EU stelt aan de geïmporteerde producten zijn namelijk zo hoog en de hiervoor benodigde certificaten zijn zo duur dat kleine boeren(coöperaties) hiervoor niet in aanmerking komen. Zij hebben naast problemen met hun landrechten te maken met concurrentie op hun markt van Europese – al dan niet gesubsidieerde – producten, zoals zuivel en suiker.
De EU eist zelfs verbeterde markttoegang voor in Europa bewerkte koffie en suiker, terwijl de ruwe grondstoffen in dit gebied geteeld worden. *Global Europe – The tyranny of "free trade ", the European way*, Friends of the Earth International, december 2008, pagina 10-18 zie: <http://www.foei.org/en/resources/publications/pdfs/2008/global-europe-the-tyranny-of-free-trade-theeuropean-way>
- **Over de negatieve gevolgen van regionale vrijhandelsverdragen in Guatemala:**
Olivier de Schutter, speciale VN-rapporteur voor het recht op het voedsel, constateerde in 2009 dat het recht op voedsel in Guatemala wordt geschonden, mede door het afsluiten van deze vrijhandelsverdragen. Zo leidde het vrijhandelsverdrag met de VS (DR-CAFTA) tot volledige openstelling van de Guatemalteekse markt voor Amerikaanse producten, met uitzondering van een importtarief van 20% op witte maïs. Tijdens de voedselcrisis in 2008 werd ook deze bescherming verlaagd. Dit leidde echter niet tot lagere voedselprijzen voor de plaatselijke consumenten. De agribusiness ging er vandoor met de extra winst.
De Schutter was geschokt dat de overheid van Guatemala niet onderzocht wat de gevolgen van het vrijhandelsverdrag met de VS waren voor het naleven van het recht op voedsel. Er was sprake van gedwongen ontruiming door de staat en privé-legers, in verband met de aanleg van plantages van suikerriet en palmolie, en mijnbouwgebieden. Hierbij werden oogsten en huizen vernield, en boerenleiders werden gearresteerd en/of bedreigd. Daarbij wordt de ongelijkheid in landbezit verstrekt; 80% van het land in handen is van 2% van de bevolking.
De uitbreiding van plantages had tot gevolg dat de productie van basisvoedsel tussen 1990 en 2004 enorm terugliep; maïs met 16%, bonen met 18%, rijst met 21% en tarwe met 65%. In 60% van de huishoudens was sprake van ondervoeding, en de chronische ondervoeding onder kinderen behoorde in 2005 tot hoogste ter wereld.
BRON: *Report of the Special Rapporteur on the right to food, Olivier De Schutter, Mission to Guatemala To: Human Rights Council - Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development*, 26 januari 2010, zie: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/13session/A.HRC.13.33.Add.4.en.pdf>
- **Over de negatieve gevolgen van vrijhandel zowel met de VS als met de EU voor boeren in Guatemala** een video (9 minuten) met een interview met Aparicio Perez Guzman boerenleider van CUC; *The farmers' struggle for justice in Guatemala*, zie: www.youtube.com/watch?v=hH8BCS8O87I
- **Over de ontruiming van rijstvelden in Cambodja door Europees handelsbeleid:**
Er worden rijstvelden en huizen van kleine boeren ontruimd om suikerrietplantages aan te leggen in Cambodja, bestemd voor export van ethanol naar de Europese markt. De oorzaak hierachter is de biobrandstoffenrichtlijn en

het Everything But Arms-verdrag. Cambodja kreeg hierdoor als Minst Ontwikkeld Land tariefvrije toegang tot de Europese markt, waardoor de van deze suikerriet afkomstige bioethanol goedkoop kon worden ingevoerd. BRON: *Political Dynamics of Land-grabbing in Southeast Asia: Understanding Europe's Role*, Saturnino M. Borrás Jr. and Jennifer C. Franco, TransNational Institute, January 2011, pagina 7 en 8 zie: <http://www.tni.org/report/politicaldynamics-land-grabbing-southeast-asia-understanding-europes-role>

- **Over de kritiek op de lipdienst aan 'mensenrechten'-doelstellingen in regionale vrijhandelsverdragen:** Met een aantal Centraal-Amerikaanse landen – Guatemala, Honduras, Costa Rica, Nicaragua, El Salvador en Panama – heeft de EU in 2010 een Associatie-akkoord gesloten. Het is een versluierend woord voor een regionaal vrijhandelsverdrag. Men gebruikt een neutraler woord omdat politieke dialoog en samenwerking ook zijn opgenomen. Maar volgens diverse NGO's worden de mensenrechten 'vermeld zonder concrete engagementen om de situatie op te kunnen volgen en zonder garanties dat het recht op gezondheid, op voedsel en op een gezond milieu niet zullen bedreigd worden.' 'Ook zijn er geen garanties dat de rechten van de inheemse volkeren van de zwarte bevolking ginder en de mensenrechten van migranten hier gerespecteerd zullen worden', zegt Souhayr Belhassen van de FIDH. BRON: *Laat ons er geen doekjes om winden : het associatieakkoord dat Europa onderhandelt komt neer op een vrijhandelsakkoord*, Oxfam Solidariteit, FOEI, Grupo Sur, CIFCA, FIDH, zie: http://www.gruposur.eu.org/IMG/doc/Persbericht_5de_ronde_AdA_EU-CA.doc
- **Andere onderzoeken over de negatieve effecten van vrijhandel in de landbouw ontwikkelingslanden, door WTO, IMF en Wereldbank, zie: ²**

VAO Landbouw in ontwikkelingslanden, stemming waarschijnlijk 22 december:

- De Nederlandse overheid stopt de subsidiering aan *Round Table on Responsible Soy* en *Roundtable on Sustainable Palm Oil*.
- Ook de €100 miljoen aan overheidssubsidies aan het Initiatief Duurzame Handel worden drastisch teruggebracht en de programma's op gebied van soja, palmolie, suikerriet, tropisch hout en kweekvis worden gestaakt.

Toelichting: Grootschalige import van deze producten is niet duurzaam mogelijk, en de RTRS, RSPO en IDH geeft importerende bedrijven onterecht een groen imago met belastinggeld.

Net als de plaatselijke kleine boeren en inheemse volkeren in de landen van herkomst geloven we niet in deze zelfregulering door het bedrijfsleven – met vrijwillige criteria – en stellen als alternatief voor om over te gaan op bindende sociale en milieuwetgeving en marktregulering.

Wij hopen dan ook dat uw fractie met deze moties kan instemmen. Mocht u een toelichting wensen, dan horen we dat graag.

Hoogachtend,

Guus Geurts, namens werkgroep Voedselrechtvaardigheid (www.foodjustice.eu) en alle meevasters en andere mensen die deze voorstellen en/of vastenactie – moreel – ondersteunen.

Contactgegevens:

020 – 638 7578

06 – 4397 9849

guusgeurts@yahoo.com

www.guusgeurts.nl

16 december 2011

¹ Deze onderzoeken en cases zijn allen opgenomen in – het bronnenmateriaal van – *Wereldvoedsel – pleidooi voor een rechtvaardige en ecologische voedselvoorziening*, Guus Geurts, De Republiek, 2011

Bronnen: www.guusgeurts.nl/wereldvoedsel

- **Over het feit dat 105 van 149 ontwikkelingslanden voedselimporteur zijn geworden mede door vrijhandelsbeleid**, en ook over het verder verlagen van de importheffingen tijdens de voedselcrisis in 2008: *The global food crisis: hype and reality*, Rosario Bella Guzman, PAN AP and PCFS, juli 2008, pagina 11, zie: http://www.foodsov.org/resources/resources_000008.pdf

- **Over de gedaalde voedselproductie door Structurele AanpassingsProgramma's (SAP's) van de Wereldbank en IMF** : *Export at any cost: Oxfam's Free Trade Recipe for the Third World*, Vandana Shiva, mei 2002, zie: <http://www.maketradefair.com/en/index.php?file=31052002130237.htm> Daar is ook de reactie van Oxfam te lezen op deze kritiek van Vandana Shiva op Oxfam's campagne.

- **Ter illustratie de gevolgen van een SAP voor Costa Rica**: *Structural Adjustment in Costa Rica: Sapping the Economy*, Karen Hansen-Kuhn, Juni 1993, zie: <http://www.hartfordhwp.com/archives/47/033.html> :
Costa Rica was zelfvoorzienend in haar voedsel, maar door het SAP werd het land overspoeld door Amerikaanse producten. Het gevolg was een hogere schuld en een grotere afhankelijkheid van buitenlands voedsel. Kleine boeren die het niet konden bolwerken trokken naar de stad of als illegale migrant naar de VS. Aan de andere kant kreeg de Costaricaanse overheid van USAID (ministerie van Ontwikkelingssamenwerking van de VS), een lijst met producten die men geacht werd te produceren voor de Amerikaanse markt. De winsten in deze exportlandbouw werden gemaakt door buitenlandse bedrijven en de lokale elite. Uiteindelijk liep de schuld van het land verder op.
BRON: *A new green history of the world*, Clive Ponting, 2007, pagina 188